

*Ба шурои диссертациони 6D.KOA-063
назди Донишгоҳи байналмилалии
сайёҳӣ ва соҳибкории Тоҷикистон*

ТАҚРИЗИ МУҚАРРИЗИ РАСМӢ

ба диссертатсияи Наимзода Насимҷон Қудратулло дар мавзӯи “Такмили таъминоти иттилоотии ташкили хизматрасониҳои сайёҳӣ (дар асоси маводи вилояти Хатлони Ҷумҳурии Тоҷикистон)” барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои иқтисодӣ аз рӯйи ихтисоси 08.00.04 – Иқтисодиёти соҳавӣ (08.00.04.06 – Иқтисодиёти соҳаи сайёҳӣ)

1. Мубрам будани мавзӯи диссертатсия

Дар шароити муосири рушди иқтисоди миллӣ такмили раванди пешниҳоди хизматрасониҳои сайёҳӣ ҳамчун воситаи инкишофи иқтисодиёт аҳамияти торафт бештар пайдо мекунад. Таъсири бевоситаи хизматрасониҳои сайёҳӣ ба иқтисоди ҷумҳурӣ дар қисми даромади бучетҳои ҳамаи сатҳҳо, дар ташаккули ММД, афзоиши ҷойҳои корӣ дар соҳаи сайёҳӣ зоҳир гардида, дар навбати худ барои рафъи камбизоатӣ ва афзоиши шуғл замина фароҳам меорад.

Муаллифи диссертатсияи тақризшаванда дар баҳши муқаддимаи таҳқиқот зимни асоснок намудани мубрамии мавзӯю дуруст қайд менамояд, ки “...рушди хизматрасониҳои сайёҳӣ бо рушди хизматрасониҳои иттилоотӣ, ки бевосита ҷузъи муҳими маҳсулоти сайёҳиро ташкил менамояд, вобастагии мустақим дорад. Яъне, мавқеи захираҳои иттилоотӣ оид ба идоракунии хизматрасониҳои сайёҳӣ нақши калидӣ дорад” (с. 4). Воқеан, таъминоти иттилоотӣ дар раван оид ба идоракунии хизматрасониҳои сайёҳӣ нақши калидӣ дорад.

Дар робита ба ин, интиҳоби мавзӯю, гузориши мақсад ва вазифаҳо, инчунин объекту предмети диссертатсияи Наимзода Насимҷон Қудратулло, ки меҳвари асосии онро асосноккунии роҳҳои такмили таъминоти иттилоотии

ташкили хизматрасониҳои сайёҳӣ ташкил медиҳад, дар шароити имрӯза мубрам ва саривақтӣ арзёбӣ кардан мумкин аст.

2. Мутобиқати диссертатсия ва ихтисосҳо ва самтҳои илм, ки аз рӯи онҳо диссертатсия ба ҳимоя пешниҳод шудааст

Мазмуну мундариҷаи диссертатсия ба бандҳои зерини Шиносномаи ихтисосҳои илмии Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз рӯи ихтисоси 08.00.04 – Иқтисодиёти соҳавӣ (08.00.04.06 – Иқтисодиёти соҳаи сайёҳӣ) мувофиқ мебошад: 1.9. Ҳолати муосир ва пешгӯии тамоюлҳои асосии рушди бозорҳои сайёҳии дохилӣ ва байналмилалӣ; 1.12. Иқтисодиёти ҳудудҳои рушди сайёҳӣ ва таъмини рақобатпазирии онҳо; 1.13. Иқтидори захиравии соҳаи сайёҳӣ. Ҷобачокунӣ ва самаранокии фаъолияти корхонаҳои соҳаи сайёҳӣ ва омилҳои асосии таъминкунандаи он; 1.26. Хусусиятҳои рушди фаъолияти соҳибкорӣ дар соҳаи сайёҳӣ. Таъминоти инфрасохтори фаъолияти соҳибкорӣ дар бизнеси сайёҳӣ; 1.28. Самаранокии иқтисодии татбиқи технологияҳои рақамӣ дар фаъолияти ширкатҳои сайёҳӣ. Рушди бизнеси электронӣ дар соҳаи сайёҳӣ; 1.29. Асосҳои ташкилӣ-иқтисодии рушди сайёҳии минтақавӣ; 1.30. Идоракунии анбухҳои сайёҳӣ бо истифода аз хизматрасониҳои логистикӣ рақамӣ мувофиқат мекунад.

3. Дарачаи наwgонии-натичаҳои дар диссертатсия бадастомада ва нуқтаҳои илмие, ки барои ҳимоя пешниҳод мешаванд

Наwgонии илмии диссертатсияи таъризишаванда дар таъмил додани асосҳои методӣ ва коркарди механизмҳо ва воситаҳои таъмини иттилоотии ташкили амалиётҳои хизматрасонии сайёҳӣ, инчунин ташкили марказҳои иттилоотии сайёҳии ҷумҳурӣ асос меёбад.

1. Дар таҳқиқот аз ҷониби муаллиф мавқеи сайёҳӣ ва таъсири он ба рушди иқтисоди кишвар муқаррар карда шуда, мафҳумҳои «иқтидори сайёҳӣ», «маҳсулот ва хизматрасониҳои сайёҳӣ», инчунин технологияҳои

истеҳсоли маҳсулоти сайёҳӣ тавзеҳ дода шудаанд. Ҳамчунин асоснок карда шудааст, ки истеҳсоли маҳсулоти сайёҳӣ танҳо дар сурати мавҷуд будани се омили асосӣ – захираҳои сайёҳӣ, сармоя ва захираҳои меҳнатӣ имконпазир мебошад (С. 15-25). Муаллиф дар таъриҳ ба аҳамияти иқтисодии сайёҳии мамлакат қайд менамояд, ки иттилоот оид ба захираҳои табиӣ фароғати нотакрор ва мероси бойи таърихӣ фарҳангии мамлакат дар самти эҳё ва рушди минбаъдаи бозори хизматрасонии сайёҳӣ дар миқёси Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳамчун як омили муҳимми ифодакунандаи иқтисодии сайёҳӣ баромад намуда, боиси яке аз самтҳои афзалиятноки иқтисодии мамлакат ба шумор рафтани он мегардад (С. 26-40).

2. Дар таҳқиқот ҳамчунин исбот карда шудааст, ки таснифоти асосии захираҳои сайёҳӣ ба тарзи пайдошавии онҳо рабт дошта, вобаста ба он захираҳои табиӣ, захираҳои моликияти зеҳнӣ ва омехта оид ба сайёҳӣ асос ёфтааст. Сифати захираҳои сайёҳӣ ҳамчун омили таъмини рақобатпазирии хизматрасонии сайёҳӣ баромад карда, дараҷаи маълумотнокии аҳоли ва тавачҷуҳи нокифояи он аз ҷиҳати таъсир ба сайёҳӣ муайян мегардад. Дар ин замина, аҳамияти захираҳои сайёҳӣ барои аҳолии минтақа, инчунин барои рушди фаъолияти тиҷоратӣ нигаронида мешавад (С. 42-58).

3. Тамоюлҳои рушди соҳаи сайёҳӣ дар ҷумҳурӣ, хусусиятҳои рушди он, ҳамчунин нерӯи бузурги воридоти арзро дар рушди бахшҳои гуногуни иқтисод нишон медиҳад. Дар ин замина, муайян карда мешавад, ки арзбӣи вазъи иқтисодии сайёҳии ҷумҳурӣ ба рушди босуръати сайёҳӣ мусоидат мекунад. Аз ин ҷо, муаллиф дар таҳқиқоти худ зарурати истифодабарии таҷрибаи хориҷии ташкили соҳаи сайёҳӣ асоснок намудааст, ки он сурати баланди рушди устувори бахшҳои гуногуни соҳаи сайёҳиро таъмин карда метавонад (С. 59-77).

4. Дар таҳқиқот захираҳои сайёҳӣ ҳамчун омили муҳимми истеҳсоли маҳсулоти сайёҳӣ муайян карда шуда, дар ҳамгироии он омилҳои дигари ба истеҳсоли маҳсулоти сайёҳӣ алоқаманд буда мавриди таҳқиқ қарор дода шудаанд ва се ҷузъи асосӣ - инфрасохтор, супрасохтори соҳаи сайёҳӣ ва фазои иттилоотӣ ба ҳайати воситаҳои истеҳсоли маҳсулоти сайёҳӣ мутааллиқ доништа шудаанд. Ҳамаи унсурҳои инфрасохторҳо ва супрасохторҳо бо

ҳамдигар алоқаманд буда, имконияти фаъолияти самараноки саноати сайёҳии ягоноро фароҳам меоранд ва намудҳои робитаи байни унсурҳои алоҳидаи супрасохтор ва инфрасохторро шартан ба мустақим ва ғайримустақим чудо кардан мумкин аст (С. 78-107).

5. Дар диссертатсия бо мақсади ташкили низоми бисёрсатҳаи марказҳои иттилоотии сайёҳӣ, ки тамоми фазои сайёҳии миллиро фаро мегиранд, сохтори чорсатҳаи он пешниҳод гардида, таъйиноти вазифавии ҳар як сатҳи инфиродӣ муайян карда шуда, муносибати концептуалӣ оид ба ташаккули сохтори ташкилию иқтисодии идоракунии марказҳои иттилоотии сайёҳӣ дар вилояти Хатлон пешниҳод шудаанд. Дар сохтори ташкилии маркази иттилоотии сайёҳӣ муаллиф тақсим кардани се шубҳаи функционалиро тавсия додааст: шубҳаи иттилоотии сайёҳӣ, шубҳаи рушд ва шубҳаи маъмурӣ (С. 125-137).

6. Дар диссертатсия ҳамчунин пешниҳоду тавсияҳо оид ба тақмили сохтори ташаккул ва ҳаракати ҷараёнҳои иттилоотӣ дар сатҳи минтақавӣ сайёҳӣ, ки ба рушди сайёҳии дохилӣ ва берунӣ мусоидат мекунанд ва самтҳои асосии тақмили сохтори ташкилию иқтисодии фаъолияти маркази иттилоотии сайёҳӣ дар мисоли маҷмааи сайёҳии Бохтар асоснок карда шудаанд (С. 138-154).

4. Асоснокӣ ва эътимоднокии хулосаҳо ва тавсияҳои дар диссертатсия зикршуда

Бояд қайд кард, ки мақсади таҳқиқот аз омӯзиши асосҳои назариявии таъминоти иттилоотии ташкили хизматрасониҳои сайёҳӣ, таҳлили ҳолат ва тамоюлҳои тағйирёбии он, таҳияи муқаррароти методологӣ ва тавсияҳои амалӣ иборат аст, ки рушди минбаъдаи низоми идоракунии амалкунандаи бахши мазкурро дар самти пешниҳоди хизматрасониҳои сайёҳӣ таъмин мекунанд.

Барои ҳалли ҳадафи мазкур ва вазифаҳои дар диссертатсия гузошташуда, муаллифи рисолаи илмӣ усулҳои гуногуни таҳқиқоти илмӣ, ба монанди усули системавию таркибӣ, сабабу натиҷа, абстраксияи илмӣ, таҳлил

ва синтез, индуксия ва дедуксия, усули омӯзиши омилҳо, экспертию таҳлилӣ, иқтисодию риёзӣ, иҷтимоӣ, алоқамандии хусусиятҳои миқдорию сифатӣ ва ғайра истифода шудаанд, ки асоснокӣ ва муътамад будани хулосаю натиҷаҳои таҳқиқотро таъмин намудаанд.

5. Аҳамияти илмӣ, амалӣ, иқтисодӣ ва иҷтимоии натиҷаҳои диссертатсия бо нишон додани тавсияҳо оид ба истифодаи онҳо

Бояд қайд кард, ки натиҷаҳои асосии таҳқиқоти илмии тақризшаванда барои мушаххас намудан ва инкишофи назария ва самтҳои афзалиятноки такмили таъминоти иттилоотии ташкили хизматрасониҳои сайёҳӣ, мусоидат хоҳад кард. Натиҷаҳои бадастовардаи таҳқиқоти илмиро барои ташаққули низоми муассири идоракунии соҳаи хизматрасониҳои сайёҳӣ дар минтақаҳои ҷумҳурӣ истифода бурдан мумкин аст.

Тавсияҳои методӣ ва амалии таҳиякардаи муаллифро дар раванди таълимии муассисаҳои таҳсилоти олии касбии ҷумҳурӣ, ҳамчунин дар таҳияи курсҳои махсуси идоракунии соҳаи хизматрасониҳои сайёҳӣ истифода намудан мумкин аст.

Усулҳо ва амсилаи пешниҳодкардаи муаллифи диссертатсияро дар фаъолияти ширкатҳои сайёҳӣ барои такмили таъминоти иттилоотии ташкили хизматрасониҳои сайёҳӣ истифода бурдан мумкин аст.

6. Нашри натиҷаҳои диссертатсия дар маҷаллаҳои тақризшавандаи илмӣ

Тавре аз таҳлили маълумоти пешниҳодгардида бармеояд, муқаррарот ва натиҷаҳои асосии диссертатсия дар 16 мақолаи илмӣ, аз ҷумла 8 мақолаи илмӣ дар нашрияҳои тақризшавандаи КОА-и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон (3 мақола дар алоҳидагӣ) ва 8 мақолаи илмӣ дар конференсияҳо нашр шудаанд, ки ба талаботи муқаррарнамудаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷавобгӯй мебошад.

7. Мутобиқати барасмиятдарории диссертатсия ба талаботи Комиссия

Бояд қайд кард, ки автореферати диссертатсия мазмуну мундариҷаи асосии диссертатсияро инъикос менамоянд. Диссертатсия ва автореферати он тибқи муқаррароти Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба расмият дароварда шудааст ва бо забони илмӣ тоҷикӣ дар сатҳи баланд иҷро шудааст.

8. Эроду тавсияҳо барои беҳтар гардонидани сатҳи илмию назариявӣ ва амалии диссертатсия

Ба сифати эроду тавсияҳо ба диссертатсияи тақризшаванда чунин нуқтаҳоро қайд кардан мумкин аст:

1. Ба андешаи мо, дар диссертатсия омӯзиши асосҳои илмию назариявии таъмини иттилоотии хизматрасониҳои сайёҳӣ ба таври кифоя анҷом дода нашудааст. Сатҳи сифати диссертатсия боз ҳам баландтар мегашт, агар муаллиф механизми таъмини иттилоотии фаъолияти ширкатҳои сайёҳиро асоснок мекард.

2. Дар бахши таҳлилии диссертатсия зимни таҳлили вазъи муосир маводҳои омории солҳои гуногун истифода шудаанд, яъне ягонаи мантиқии таҳлил каме риоя нашудааст.

3. Дар зербоби дуоми боби сеюм зимни асосноккунии пешниҳоди таъсиси Маркази иттилоотии сайёҳии “Бохтар” алгоритми ташаккул ва рушди он, ҳамчунин ҳаҷми захираҳои молиявии заруриро муайян кардан ба мақсад мувофиқ мебуд.

4. Дар диссертатсия таҷрибаи пешқадами хоричии такмили таъминоти иттилоотии ташкили хизматрасониҳои сайёҳӣ дар шароити рушди технологияҳои рақамӣ ба таври зарурӣ баррасӣ ва механизми истифодаи он дар ҷумҳурии мо нишон дода нашудааст.

5. Дар диссертатсия хатогиҳои имлоӣ ва техникӣ низ дида мешаванд, ҳамчунин

Эроду тавсияҳои зикршуда ба сатҳи баланди илмию амалии таҳқиқоти мазкур таъсири манфӣ намерасонад ва метавонанд аз ҷониби муаллиф зимни таҳқиқоти минбаъда ба инобат гирифта шаванд.

9. Хулосаи чамъбасти

Диссертатсия дар мавзӯи “Такмили таъминоти иттилоотии ташкили хизматрасониҳои сайёҳӣ (дар асоси маводи вилояти Хатлони Ҷумҳурии Тоҷикистон)” барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои иқтисодӣ аз рӯйи ихтисоси 08.00.04 – Иқтисодиёти соҳавӣ (08.00.04.06 – Иқтисодиёти соҳаи сайёҳӣ) кори илмию таҳассусии баитмомрасида буда, ба талаботи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷавобгӯй ва муаллифи он – Наимзода Насимҷон Қудратулло сазовори дараҷаи илмии номзади илмҳои иқтисодӣ аз рӯйи ихтисоси пешниҳодшуда мебошад.

Муқарризи расмӣ:

Доктори илмҳои иқтисодӣ, дотсент,
муовини ректор оид ба рушди стратегӣ ва
идоракунии сифати Донишгоҳи байналмилалӣ
сайёҳӣ ва соҳибқори Тоҷикистон

Шаропов Ф.Р.

734061, Ҷумҳурии Тоҷикистон,
ш. Душанбе, хиёбони Борбад, 48/5.
Тел.: + 992 93-577-79-00
e-mail: sharopov.farkhod@gmail.com

Имзои д.и.и., дотсент Шаропов Ф.Р.-ро тасдиқ менамоем.

Сардори раёсати кадрҳо
ва корҳои махсуси ДБССТ

Ҷӯраев Ш.Н.